Ч. 203 Неділя 8 (20) вересня 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій години по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Що діє ся тепер в Константинополи?

Константинопольский дописуватель берлиньскої Voss. Ztg. описує теперішне положенє в Константинополи ось як:

Вірменьский комітет не може все ще успокоїти ся і видав нове письмо до амбасадорів держав заграничних, в котрім каже, що дня 18 с. м. стане ся щось страшного в місті, скоро жаданя Вірмен не будуть сповнені. (Не стало ся нічого — *Ред.*). Що то буде, в письмі, розуміє ся, того не сказано. Поліция старає ся всїма способами вислїдити той комітет і розвинула велику дїяльність. Що дня бувають нові арештованя. В Гаскеї викрито фабрику динаміту; в Єдікуле, в церкві над самим морем знайдено форму до відливаня бомб, револьвери і муницию. Але тілько й всего — комітету не вислїджено.

Тимчасом заведено строгі міри осторожности. Цїла Пера виглядає як один великий табор военний, всюди по улицях ходять патрулї, а на широких подвірях і в городах Ґалати-Серай, в самім осередку Пери стоять табором сотки вояків. Також і в Стамбулї постарано ся о то, щоби кождої хвилї було достаточно война під рукою, та щоби его можна кинути на загрожені місця, а войску видано відповідні прикази, щоби зараз, скоро би появили ся магометани узброєні в коли, т. з. сопачі, їх розброїти. Мимо того в низших верствах магометаньского населеня єсть то переконанє, що султан і его правительство не видали того приказу на правду, а противно числять на сопачів в хвили, коли би Вірмени знову викликали якісь розрухи. Дивним дивом підбурюванє вірменьского комітету доходить зараз до відомости товп і то єї ще лиш більше розздразнює. До сего приходить ще ось що: В наслїдок кризи в торговли, низші верстви магометаньскі дуже зубожіли і не можуть вже дочекати ся хвилї, в котрій взяли би спадщину по Вірменах. Де доси були вірменьскі двигарі і робітники, або й ще суть, там з'являють ся магометани і домагають ся не конче чемно служби. Хто держить у себе Вірмен, той вже у них підозріний.

До політичної справи прибула ще й справа хлїба. Все вказує на то, що напруженє росте що раз більше. Магометани, що правда, не зачнуть самі, будуть чекати, аж доки незачіплять їх Вірмени; але бо знов і Вірмен приперто так, що годі їм витримати. В Гаскеї настала велика нужда і сотки родин голодують. Сотки Вірмен сидять замкнені вже від двох недїль і не мають ніякого зарібку. Инші в першім страху покинули самі службу і повтїкали за границю, звідки їх знов завернено. Всї ті люди не мають иншого виходу як лиш або гинути з голоду або від друків сопачів. Коли-б войску зараз в першій хвили розруху не удало ся его спинити, то повторила би ся давна різня. Але бо й войско вже дуже знеохочене і утомлене та готове стануги до спілки з сопачами, і не можна того сподївати ся, щоби оно виступало на два боки, проти Вірмен і проти своїх одновірцїв. Все вказує на то, що стоїмо на вулькані і все зависить від того, чи поліция ще завчасу довідає ся о якімсь наміренім заколотї. Навіть Европейцї дрожать зі страху і нїхто непевний чи вставши рано діжде до вечера, та чи не згине від вірменьскої кулї або від баґнета турецкого вояка.

Допись.

З Буска.

(Справоздане посольске п. Олександра Барвіньского.)

В четвер сего тиждня (дня 17 вересня) прибув п. Барвіньский до Буска, щоби здати справу з дїяльности посольскої в Радї державній і Делеґациї. На сей день запросив п. Барвіньский виборцїв з округа судового буского, зважаючи на те, що округи судові не так розлеглі, як повіти і тому лекше зібрати ся виборцям з округів судових в осїдку суду повітового, як всїм виборцям з цїлого повіту в місті повітовім. Тим способом дає ся можність всїм виборцям побачити і послухати посла і дізнати ся про его дїяльність.

В салї уряду громадского пристроєній портретами цїсарскої родини і замаєній смеречиною не могли помістити ся всї зібрані так, що і з прилягаючих сїний мусїли деякі прислухувати ся. Окрім виборцїв селян і міщан прибуло на збори кількох сьвященників, начальник суду п. Заградник з судовими урядниками і деякі инші з місцевої інтеліґенциї а також ґр. Баденї, син міністра-президента. Староство не вислало комісаря ані жандармів.

Збори відкрив п. Барвіньский повитавши виборцїв і подякувавши їм за те, що мимо робіт польних не щадили свого труду і прибули на его запросини. Відтак предложив на предсїдателя зборів о. шамбеляна і декана Словицкого з Кізлова, а на заступника начальника громади з Новосїлок лїских п. Пилипа Романишина. Збори одноголосно на се згодили ся, а предсїдатель покликавши на секретаря о. Єзерского з Гумниск, удїлив голосу п. Бар-

70)

Дїти капітана Ґранта.

Фантастично-наукова подорож Юлїя Верна.

(Дальше).

— Слухайте — шепнув майор і дав знак, щоби нахилили ся.

Стукіт ставав чим раз виразнїйший; можна було чути скрегіт каміня під острим зелїзним знарядом і глухий гуркіт усуваючої ся землї.

— Якась зьвірина в своїй норі — сказав Джон Менґлїс.

Ґленарван ударив ся в чоло.

— Хто знає? — сказав. — А коли-б то був чоловік!

— Чоловік чи зьвіря, всю одно — мушу знати, що то таке!

Вільсон і Ольбінет прилучив ся до товаришів і всї зачали підкопувати стїну; Джон штилетом, инші добутим, а радше пальцями видертим з землї камінем. Тимчасом Мільреді простягнений при входї до вязниці приглядав ся, що діє ся о кількадесять кроків від них.

Земля під убитою верствою була легка і крихка, тому помимо браку знарядів отвір скоро збільшав ся і вже по хвили можна було мати певність, що то чоловік, або кількох людий пробивало діру знадвору до вязниці. На що? Чи знають, що в середині суть полонники, чи може чого иншого глядають?

Полонники напружили всї свої сили і хоч кров їм з пальцїв текла они все гребли. По півгодинній роботї яма виґребана ними мала около пів сяжня глубини, а по тім як земля дуднїла могли пізнати, що лише тонка верства дїлить їх від отвору копаного із вні.

Минуло ще кілька мінуть і майор, що виґортав землю з ями, вхопив нагле руку до себе, скалїчену острим якимсь знарядом. Ледве здержав ся від крику.

Джон Менґлїс копав штилетом, отже его не скалїчив ніж, що з другої сторони пробив ся до середини і він вхопив когось за руку.

Була то рука женщини або дитини, але рука Европейця.

Нї з одної нї з другої сторони не вимовлено слова; видко, що обі сторони мали потребу мовчати.

— Чи то ти Роберте? — шепнув Ґленарван.

Хоч вимовив то імя тихо, то однако Мария пробудила ся і присунула ся до Ґленарвана, а вхопивши вистаючу з ями руку облїплену глиною, почала єї цїлувати.

— То ти Роберте, то ти! — говорила заєдно чуючи, що не помиляє ся. — То він!

— Я сестричко — відповів Роберт — я прийшов, аби вас всїх виратувати; лише тихо!

— Славна дитина — сказав Ґленарван.

— Пильнуйте диких, там на площи — говорив Роберт — і пробийте ширший отвір.

Мільреді, що стояв при нмі занятий поява хлопця, повернув на своє становище коло дверий.

— Всьо добре — сказав — вже лиш чотирох при огни. Инші пішли.

— Відваги! — заохочував Вільсон.

В одній хвили розширено отвір, а Роберт, що ним увійшов до середини, переходив в обіймах від одного товариша до другого. В поясї був обвязаний довгою і грубою линвою з формію.

— Дитинко люба — відозвала ся леді Єлена — то ти живий? Тебе не убили дикі?

— Не знаю яким способом удалось менї утечи в часї замішаня — відповів Роберт. — Я перейшов за огорожу і два дни хован ся поміж корчі; в ночи блукав я довкола твердинї, бо хотів з вами бачити ся. І коли всї були заняті похороном, я прийшов оглянути ту сторону твердинї, де стоїть вязниця і побачив, що буду міг дістати ся до вас. З пустої хати вкрав я той ніж і ту линву. Чіпаючись трави і галузя корчів я вилїз, як по драбинї на гору і тут найшов я в скалї немов видовбану печеру, в тім місци, де притикає до неї вязниця. Я став копати землю і ось бачите мене між собою.

Двайцять тихих поцїлуїв відповіло Робертови на его оповіданє.

— Утїкаймо-ж — відозвав ся він рішучим голосом.

— А Паґанель жде на нас в долинї? — спитав Ґленарван.

віньскому. В двогодинній майже бесїдї розповів п. Барвіньский про Раду державну і справи, які там переводять ся та про Делеґациї і дїяльність руских послів, як і про те, які справи підносив він в Радї державній і Делеґациї. Обговорив важнїйші закони: виборчий, податковий, про відписане податку ґрунтового задля шкід елементарних, про ґрунтовий катастер, цивільне поступоване судове як і приготовлені проекти закона промислового, про спілки рільничі і т. п. Обговорив також що осягнули Русини в тих кількох лїтах.

Відтак міщанин Чучман з Буска порушив справу будови гостинця через передмістє т. зв. довгийбік, а о. Петрушевич справу дешевої соли для худоби. П. Барвіньский відповів і пояснив сї справи, що збори приняли до відомости. О. дек. Словицкий висказав подяку за труди послови а зібрані заявили єму одноголосно своє довірє і піднесли оклики „Многая лїта“.

По скінченім зібраню промовив ще п. Романишин, заявляючи теплими словами щире признанє за неутомимі труди послови, а селяни і міщани відспівали в его честь многая лїта.

П. Барвіньский подякував за сї прояви признаня, просив, щоби всї, чи то поодинокі люди чи громади, коли лише дізнають якої кривди, або мають які потреби, удавали ся до него чи то особисто чи письменно, а він буде старати ся після найлїпшого розуміня служити справі руского народу і вніс на поводженє громад буского округа судового і повіта каменецкого многая лїта.

Новинки.

Львів дня 19 вересня 1896.

— **Іменованя.** Ц. к. Намістництво іменувало комісарями нагляду котлів парових: старшого інжинера Вікт. Корнецкого в Яслї для повітів ясельского і горлицкого, інжинера Фр. Пищка в Яслї для повітів стшижівского і коросняньского, інжинера Ем. Скавского в Самборі для повітів староміского і турчаньского, інжинера Теоф. Дуяновича в Бохни для повіта бжеского. — Львівский ц. к. висший Суд краєвий іменував судовими авскультантами: концептового аплїканта Виділу краєвого дра Йос. Шидловского і судових практикантів: Сам. Небенцаля, Йос. Ґайльгофера, Ер. Семковича, Том. Єнджейовича і Володим. Вереша.

— **До руского женьского інститута у Львові** (під зарядом Василиянок) принято на сей рік шкільний 38 інституток, котрі ходять до публичних заведень наукових, а межи ними чотири сироти по съвящениках на кошт „Народного Дому“. В домі, де містить ся інститут, починено сего року різні адаптациї і направи.

— **Нещастна пригода.** В Ільнику, в турецкім повітї, переїздили возом через прибувшу ріку в брід начальник і радний з громади Рикова, жидівка Шандля Вольфова, её зять і малий синок. Нагле вдарили филї сильно о віз і звернули всїх у воду. На чудо всї виратували ся, крім Шандлї Вольфової, котру, хоч се була сильна женщина, пірвала вода і она утопила ся, осиротивши осьмеро дїтий.

— **Еміґрацийного аґента,** Арнима Шлезінґера, арештовано по довгих гляданях поліциї і жандармериї в Шаторалїя Уйгелї на Угорщинї. У того аґента була така практика, що він брав заплату за цїлу дорогу до Америки від еміґранта, відвозив свої жертви до Відня або Пешту і покидав їх там, а сам зручно щезав їм з очий.

— **Корабель „Фрам“,** на котрім Нансен дістав ся до північного бігуна, має бути виставлений на публичний вид. З зібраного тою дорогою доходу, виставлять славному подорожникови народний памятник. Проект той подала спілка, котра на капітал основний може зложити 200.000 корон, і здаєть ся не довго треба буде чекати на потверджене того проекту.

— **Злодїй на біцикли.** Сими днями один молодий чоловік, торговельний помічник Абель Сальмон, доказав на біцикли неаби якої штуки. В понедїлок о 8-ій годинї вечером виїхав він біциклем з міста Дїп, положеного над морем у Франциї, а приїхав до Парижа вже ві второк рано о 4-ій годинї. Таким чином їхав по 25 кільометрів на годину, в темну ніч, не знаючи дороги і без лїхтарнї. Причиною такої шаленої їзди було то, що Сальмон обікрав одного купця і утїкав до Парижа. Вправдї утеча єму удала ся, бо заїхав до Парижа дуже скоро, одначо не погадав о тім, що поліция має до розпорядимости — телєґраф. — І справдї телєґраф побідив, бо коли славний біциклїст появив ся в Парижи, ждали вже на него поліцийні аґенти і зараз арештували его.

— **Напад людоїдів на наукову виправу.** Сими днями прийшла з Австралії вість, що австрийска наукова виправа вислана на Тихий Океан на корабли „Альбатрос“ стала жертвою людоїдів на острові Ґавдальканар, що належить до громади островів Саломоньских на північний всхід від Австралії. Після телєґрами команданта „Альбатроса“ капітана Елїзенав-Мавлєра (з Куктавн в Кінслєндї в Австралії) виправив ся дня 10 серпня с. р. з корабля віддїл офіцирів маринарки і моряків в глубину острова для наукових розслїдів. Віддїл складав ся з ґеольоґа бар. Генрика Фулльон-Норбека (шефа гірничого при краєвім правительстві в Боснї), корабельного кадета Арманда де Бофор і вісьмох моряків, доданих обом ученим для охорони. Коли Европейцї запустили ся в глубину гористого острова напала на них велика товпа диких мешканцїв острова. Зведено кроваву битву з людоїдами, богато їх убито і остаточно прогнано. Одначо на жаль в борбі погибли бар. Фулльон і кадет Бофор та двох моряків. Крім того два другі потерпіли дуже тяжкі рани, а прочі чотири легкі, так що з цїлої виправи не вийшов нї один чоловік цїло. Близших подробиць о тім нападї поки-що нема і здаєть ся, що листовні вісти прийдуть до Европи аж при кінци сего місяця. — Убитий бар. Фульон мав 46 лїт і був в державній службі гірничій від р. 1878. Полишив вдову і троє дїтий. Кадет маринарки Арман де Бофор, син команданта войскового з Пресбурґа, був знаменитим природознавцем і по нїм надїяли ся спосібного офіцира. Вість о нападї на виправу корабля „Альбатроса“ викликала велике занепокоєнє у Львові в родинї п. Емануїла Дворского, ц. к. краєвого інспектора середних шкіл, котрого син єсть офіциром на корабли „Альбатрос“. На щастє передвчера одержала родина депешу, що син п. Дворского не брав участи в виправі в глубину острова. — Корабель „Альбатрос“ єсть властиво стацийною канонїркою і має на покладї дві гармати тяжшого, а одну лекшого калїбру. Крім капітана Мавлєра залогу корабля становило ще пятьох офіцирів, пятьох корабельних кадетів і 100 моряків. В дорозї був корабель від 15 вересня 1895 р. Тепер перебуває коло побережа Австралії, а ранені моряки в анґлїйскім шпитали в Куктавн. — Мешканцї островів Саломоньских ще доси людоїди і часто нападають на „білих“ та поїдають їх.

— **Помер** у Львові скоропостижно купець Генрик Мілєр, в 55-ім роцї житя.

Господарство, промисл, торговля, гіґієна і вихованє.

Добрі ради.

Складайте гроші і віддавайте їх до каси ощадности!

— Що їсти на снїданок? Добрий харч не лиш держить чоловіка при здоровлю, але й додає єму сили і охоти до роботи. Але до здоровля і сили не досить лиш того, щоби чоловік добре живив ся правильно, більше менше все в однім порі. Той не живить ся добре, хто раз переголоднїє, а другий раз наїсть ся, що ледви дихає. Задля того і пішов звичай, що їмо звичайно три рази на день: рано снї-

---

— Паґанель? — відповів Роберт зачудований.

— Атже він утїк з тобою, то й мусить ждати на нас.

— Нї, мильорде! То его тут нема?

— Нема его — відповіла Мария Ґрант.

— То ти его не бачив? — спитав Ґленарван. — Ви не стрічали ся по тім замішаню, не разом утїкли?

— Нї, я о нїм нїчого не знаю — сказав Роберт засумований тою вістию.

— Утїкаймо — відозвав ся майор. — Не маємо часу до страченя. Щонебудь стало ся з Паґанелем, то певне, що єму не може бути гірше як нам. Ходїм!

І справдї не було над чим надумувати ся. Утеча здавалось була легка, бо минувши ту стїну майже простовісну а двайцять стіп високо що спускала ся з печери, ставало ся вже на похилій горі, звідки легко було зійти в долину. Звідтам могли наші полонники утїкати в гори, коли противно Маоріси, коли би дізнали ся о утечи, мусїли би далеко обходити, щоби їх дігнати, бо не знали о отворі пробитім до Варе-Атона.

Отже зачала ся утеча, о скілько можна з такою осторожностию, щоби удала ся. Полонники один по другім спускали ся отвором з вязницї до печери. Джон Менґлїс спустив ся послїдний, затираючи всякий слїд отвору; насамперед зсунув в дїру викопану землю, а відтак натягнув на неї рогожі, на котрих перед тим лежали.

Тепер треба було спустити ся зі стрімкої стїни і коли би не линва, що её приніс Роберт то було би неможливо се зробити.

Розвязавши линву, прикріпили её до вистаючої скали і спустили в долину.

Заки Джон Менґлїс позволив своїм приятелям спускати ся на тім волокнї скрученім в линву, попробовав насамперед сам её силу. Здавалось єму, що она не досить безпечна, а не треба було виставляти ся нерозумно на небезпечність, бо зірванє линви грозило смертию.

— Та линва не видержить як під двома людьми нараз, отже робім розважно. Нехай насамперед спустять ся льорд і леді Ґленарван; коли станують на земли, то потягнуть три рази за шнур і то буде знак, щоби спускали ся слїдуючі дві особи.

— Я спущу ся перший — сказав Роберт — бо на долинї знайшов я криївку, де будуть могли сховати ся ті, що перше злїзуть, заки спустять ся другі.

— Іди хлопче — сказав Ґленарван і стиснув его руку. Роберт зник з печери, а за хвилю потрійне торгненє линви дало знати, що хлопець щасливо станув на земли.

Зараз вийшов з печери Ґленарван з жінкою; ще було темно, але вже вистаючі від всходу вершки гір почали сїріти.

Ранїшний холод оживив молоду женщину; почула ся сильнїйшою і зачала небезпечну переправу.

Насамперед Ґленарван, а за ним леді Єлена зсували ся вздовж линви аж до місця, в котрім кінчила ся простовісна скала, а зачинала ся стрімка гора. Ґленан почав дальше сходити перший, щоби піддержати жінку. Вишукував купки трави і корчі, котрих міг держати ся і сам їх насамперед випробовував, а відтак ставляв на них ноги леді Єлени. Кілька птахів збуджених нагле зірвало ся з легким криком, а кождий камінь відорваний, що котив ся з туркотом в долину переймав утїкаючих страхом.

Були в половинї дороги, коли з гори дав ся чути голос:

— Стійте! — шепнув Менґлїс з печери.

— Ґленарван, держачи ся одною рукою корча, а другою підпираючи жінку задержав ся, не сьміючи майже дихнути.

Причиною того переполоху був Вільсон. Почувши якийсь рух поза Варе-Атона, вернув до середини вязницї, підніс рогожу і приглядав ся вартівникам — і на его знак задержано Ґленарвана.

І справдї один з вартуючих Маорісів зачувши якийсь дивний шелест, встав і підійшов до Варе-Атона; станув два кроки від вязницї з похиленою наперед головою, з напруженим слухом і зором і постояв так яку мінуту, котра нещастним збігцям видала ся годиною. Але потряс головою як чоловік, що помилив ся, вернув до товаришів, взяв скипу дерева, докинув её до пригасаючої ватри, котра знов бухнула ясною полуминию. На лици дикого осьвіченім огнем не знати було нїякого підозріня; він приглянув ся першим проблискам зарі, що білила небо і положив ся при огни, щоби загріти перемерзле від нічного холоду тїло.

даємо, в полудне обідаємо, а вечером вечеряємо. Але не всї держать ся того порядку. Наші селяни хлїбороби звичайно не снїдають; за то обідають раньше, а в полудне лиш полуденкують. А хоч і снїдають, то по найбільшій части лиш кусень сухого хлїба. Може бути, що причиною того єсть і розклад роботи у наших господарів; але нам видить ся, що до того причиняє ся і то, що сїльскі господинї не знають злагодити таких снїданків, котрі були би і поживні і не вимагали богато заходу і часу. Певне, що лїпше було би, як би наш хлїбороб на селї, а хоч би й міщанин в містї та робітник міг щось теплого снїдати. Але що їсти на снїданок? Атже й люди інтелїґентнїйші мають зі снїданками не мало клопоту. Часи тяжкі; треба отже оглядати ся на то, щоби снїданок не богато коштував, не вимагав богато заходу і часу а при тім, щоби й можна поснїдати щось теплого і поживного. Кава і чай богато коштують; треба до них ще й молока або сметанки та цукру, хлїба або булки. До того они ще й не конче здорові, особливо для дїтий, і часто їх фальшують. Саме молоко також богато коштує, трудно єго дістати, доброго і в більшій скількости, та ще оно й борзо переїдає ся. Какао і чеколяда лиш для богатших. Варити якусь кашу або чир, — треба богато часу і заходу, та й годї обійти ся без омасти, а то знов коштує. В послїдних часах стали захвалювати нашим селянам бразилїйску гербату т. зв. „герва мате“. Ну досить нам вже всїлякої чужини. Без бразилїйскої гербати можуть наші селяни так само обійти ся як і без Бразилїї. До „герва мате“ треба хиба довго привикати, щоби єї пити. Она запахом нагадує трохи той дуб, котрим гарбарі гарбують шкіри, а в смаку єсть гіркава і терпка. Ті, що єї пили, кажуть, що від неї голова болить. Отже що їсти на снїданок? Найлїпше хиба таки обходити ся виключно нашими домашними дарами природи і замість правдивої кави та чаю варити на снїданок каву з ячменю. Навіть наші господинї по селах могли би легко научити ся варити таку каву на снїданок. Ячмінь не дорогий, на селї за него не трудно, кожда господиня могла би єго сама собі спражити і за кождий раз коли вже не змолоти то утерти і зварити. Ячмінна кава з молоком єсть дуже смачна і поживна, потребує дуже маленько цукру, не вимагає богато заходу і часу до вареня і длятого надає ся дуже добре на снїданок, як по селах так і по містах. Користи з уживаня такої кави були би великі. Насамперед она не коштує богато, легко єї зробити; навіть біднї люди, як робітники і зарібники могли би єї собі варити і лїпше нею відживляти ся, як самим хлїбом. Ячмінне зерно могли би приготовляти на каву наші крамарі і дешево єго продавати, з чого могли би мати заробок; длятого они перші повинні би ширити єї ужиток по селах і заохочувати до неї. При загальнім єї ужитку піднесло би ся й наше молочне господарство, а що найважнїйше наші низші верстви суспільні відживляли би ся лїпше і поволи привикали би до иншого, лїпшого способу житя; гроші оставали би ся в краю і не збогачувала би ся ними заграниця.

— Груда у коний єсть то хороба, котра прокидає ся найчастїйше в осени і з весни, коли то конї ходять найбільше в болотї і снїгу і коли їм, заким їх введе ся до стайнї, ніг добре не пообтирає ся. Хороба розпочинає ся звичайно горячкою, одна нога або й більше, опухає; на шкірі роблять ся поперечні зморщки, она буває горяча і сильно червона, кінь зачинає хромати, шерсть в опухненім місци їжить ся; около кождого волося роблять ся міхурцї, котрі відтак пукають і роблять ся рани. Коний з грудою не треба уживати до роботи, а вже нїяк в часї слоти, і треба дивити ся на то, щоби в стайни під ними було сухо. Груду треба лїчити так: Коли нога ще лиш опухнена, треба єї раз обмити лїтною водою і обтерти на сухо, а відтак мастити раз на день карболевою оливою (на 100 частий оливи дає ся 10 до 15 частий карболевої кислоти). Можна також змивати водою з синим каменем (на 100 частий води 5 до 10 частий синього каменя. Або зробити так: запарити льняне насїнє кипятком, а коли вода від него згусне вмочити в ню відповідно великий кусень грубого полотна і обвинути ним ногу, а відтак верх него навинути ще суху чисту шмату і так держати ногу в теплї. Оклад той треба зміняти три або й чотири рази на день. Коли-б показали ся міхурцї і болюче місце зачало материзувати, треба 15 ґрамів терпентини з одним жовтком, додати до того 120 ґрамів вапняної води і прикладати до рани, або заливати тим рану три рази на день. Коли би розранене місце не хотїло гоїти ся і що раз більше митеризувало, треба засипати порошком з одної части синього каменя і 4 до 8 частий мілко потовченої і пересїяної дубової кори. Коли би творили ся глубші рани, то треба прикладати масть з 1 части густої терпентини і 2 частий меду. При тім треба купати ногу у водї з милом або в слабім лузї з попелу.

— Годоване індиків. По правдї сказавши у нас годоване індиків не виплачує ся, бо коло них, особливо коло молоденьких богато заходу, а продати відтак досить трудно. Длятого у нас тепер вже далеко менше годують індиків як давнїйше. А всеж-таки суть ще сторони, де їх досить держать і тучать або для домашного ужитку або на продаж. Тепер як-раз пора, коли треба і можна індики добре тучити, бо настали холоднїйші дни, на дворї мало для них поживи, а они тепер як найбільше потребують їсти. Т[illegible], що годують індики старають ся длятого давати їм тепер як найбільше їсти і добирають поживу так, щоби індик мав не лиш як найбільше мяса, але і як найсмачнїйше. Тепер дає ся їм через дві недїлї як найбільше варених бараболь і моченого зерна, а відтак коли вже навикнуть богато їсти, замикає ся їх в трохи темнім місци і випускає ся як найменше на двір. При тім курник треба держати дуже чисто і добре провітрювати. З початку дає ся їм їсти то само, що й перед тим, а між тим треба давати пошротованого зерна кукурузи, гречки, бобу і гороху; до питя дає ся сьвіжої води, до котрої треба додати пушку соли. По чотирох недїлях такого годованя запарює ся ячмінну муку молоком і місить ся тісто, з котрого робить ся клюски і що дня вечером дає ся індикам через 8 днїв по 6 таких клюсок. Тим способом можна індики дуже добре утучити і мясо їх буде дуже смачне. Дехто дає індикам пити молоко замість води і напихає їх на силу по кілька разів на день ячмінними клюсками; они стають тогди дуже товсті, але мясо їх не єсть так смачне, як тих, котрих при тученю не мучить ся. Добре утучені індики важать 15 до 20 а індички 8 до 10 кільоґрамів.

— Чищенє фляшок робить не раз великі трудности, і длятого добре запамятати собі слїдуючі способи: Товсті фляшки чистить ся бензиною або ще лїпше манґанокислим калї до котрого додає ся трошки сольної кислоти. Тогди робить ся хльор і нищить всяку товщ; фляшку вимиває ся відтак чистою водою. Фляшки що мали в собі якісь живичні плини миє ся бораксом або поташом, а виполїкує ся спіритусом. Фляшки, в котрих були які есенцїї, чистить ся поташом і водою. Фляшки від нафти чистить ся гашеним вапном. Карафки від води, в котрих насїло з води богато вапна, чистить ся сирою обібраною бараболею, котру крає ся в острогранчасті куснї; до карафки наливає ся відтак лиш тілько води, щоби вкрила бараболю, і добре трясе ся фляшкою. Наконець виполїкує ся фляшку чистою водою.

— Всьо добре — сказав Вільсон, а Джон дав знак Ґленарванови, щоби ішов дальше.

Заходили тихцем і вскорі опинили ся на вузкій стежцї, де за них ждав Роберт.

Потягнено за шнур три рази і Джон Менґлїс попереджуючи Марию Ґрант пустив ся в небезпечну дорогу.

Пять мінут пізнїйше всї збігцї, утїкши щасливо з Варе-Атона, опускали хвилевий сховок, куди їх Роберт завів і оминаючи замешкалї береги озера пустили ся тїсними доріжками в гори.

Ішли скоро і старали ся оминати всї такі місця, де можна би їх добачити; мовчки сунули ся як тїни поміж корчі. Куди ішли? Они самі не знали; наослїп, куди попаде, досить, що були вільні.

Около пятої години стало днїти. Синяві облачки виднїли краями хмар. Затемнені доси вершки отрясали ся з поранної мраки, незадовго мало появити ся сонце — і замість означити годину їх смерти, мало відкрити їх утечу.

Треба було супротив того конче забезпечити ся від погонї, бодай таким віддаленем, щоби їх не добачено з твердинї. Але не могли іти скоро, бо дорога була стрімка і камениста. Леді Єлена вдирала ся на гору піддержувана мужем, Мария Ґрант спирала ся на Джона. Роберт урадований, що єму удало ся довершити такого великого дїла ішов весело передом, два моряки замикали похід.

За пів години проміне сонця проникне мраку на овидї; тої пів години подорожні ішли як попало наперед, а не було Паґанеля, щоби їх вів; єго неприсутність сумувала їх і тяжила каменем на їх щастю. Спішили як могли на всхід, немов на стрічу ясної зорі. Вскорі дійшли до висоти пятьсот стіп над поверхнию озера Тавпо, а холод в тій висотї ще сильнїйший дуже їм докучав. Невиразні черти горбків і гір появляли ся одні за другими. Ґленарван хотїв лише денебудь сховати ся і відкладав на пізнїйше вихід з тих гірских яруг.

Вкінци показало ся сонце і вислало перші свої промінї на стрічу збігцям.

У воздусї роздав ся нараз страшенний крик соток людий; крик походив з твердинї. Хоч Ґленарван не мав понятя в тій хвили, в котрій сторонї лежала оселя Маорісів, тим більше що густа мрака в долинї під єго ногами заступала цїлковито краєвид — то однако не можна було сумнїватн ся нї на хвилю, що відкрито утечу полонників. Чи утечуть они перед погонию Маорісів? Чи їх добачено? Чи не зрадять їх які слїди?

В тій хвили піднесла ся мрака, що доси окривала цїлу околицю і збігцї побачили о триста стіп під собою люту товпу Маорісів.

Побачили Маорісів але й Маоріси їх, бо знов повторив ся крик, до котрого долучив ся брехіт псів — і цїла товпа дикунів, пробуючи дармо зійти з гори попри Варе-Атона вибігла поза огорожу твердинї і розбігши ся найкоротшими стежками, пустила ся на вздогін за утїкаючим перед єї местию Европейцями.

(Дальше буде.)

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 19 вересня. Є. Вел. Цїсар зложив вчера по полудни візиту чорногорскій княгини і побув у неї 10 мінут.

Будапешт 19 вересня. На вчерашнім засїданю мирового конґресу завозвав Каппе (з Льондону) участників конґресу, щоби запротестували против різнї Вірмен в Туреччинї.

Рим 19 вересня. Після вістий тутешних ґазет відплили три кораблї воєнні до заливу коло Солуня або до заливу Безика в азийскій Туреччинї.

Копенгаґа 19 вересня. Цар приймав барона де Каза, котрий іменем 8000 французів, межи ними і президента Фора вручив єму дарунки, котрі були первістно призначені на весїлє а відтак на коронацию царя.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.